

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Koncepcje i zasady kształcenia
alternatywnego
dr Sabina Zalewska

Szkoła Główna Handlowa

15 marca 2017 r.

Organizatorzy

Koncepcje i zasady kształcenia alternatywnego

Dr Sabina Zalewska

Uniwersytet Kardynała Stefana
Wyszyńskiego

Kształcenie alternatywne

- ◎ Szkoła alternatywna to taka, która różni się od kształcenia państwowego czy tradycyjnego, zakłada nowe koncepcje kształcenia, czyli podstawy programowe i metody, bazuje na wolności, zadowoleniu, samostanowieniu i nowym podejściu do uczniów, nauczycieli i rodziców.
- ◎ Powstanie szkół alternatywnych wynika z niezadowolenia z istniejącego stanu bądź z próby dokonania zmian tego, co wydaje się gorsze bądź złe, no to, co wydaje się lepsze bądź dobre.

Główne założenia edukacji alternatywnej

- ⊙ Humanizacja edukacji- każde dziecko jest indywidualnością, dziecko samo musi tworzyć obraz samego siebie, najważniejsza jest humanizacja samego dziecka. Brak zaspokojenia potrzeb i oczekiwań dzieci prowadzi do bierności, apatii, agresji, frustracji itp. (cechy państwowej szkoły sformalizowanej)
- ⊙ formy percepcyjno- innowacyjne wypierają formy percepcyjno- odtwórcze
- ⊙ brak przymusu zewnętrznego- dziecko powinno samorealizować się poprzez samokontrolę. Dziecko nie powinno być tresowane, lecz wychowywane w duchu porządku wewnętrznego
- ⊙ program szkolny to propozycja rozwijania wielokierunkowej aktywności dzieci, a nie swoisty dokument do przerobienia
- ⊙ odejście od stopni szkolnych na rzecz opisowej oceny osiągnięć wystawionej podczas obserwacji ucznia
- ⊙ częste odejście od lekcyjnych form organizacji szkoły

Cechy szkół alternatywnych to:

- ⦿ Autonomia i samorządność większa niż w szkolnictwie publicznym. Organizatorzy szkoły układają program nauczania i zasady wychowania, utrzymując minimum formalności, aby być w zgodzie z prawem oświatowym.
- ⦿ Utrzymują się głównie z czesnego płaconego przez rodziców, ale także z darowizn czy wpłat fundacji. Sytuacja ta jednak sprawia, że szkołom brakuje pieniędzy na remonty, pomoce naukowe.
- ⦿ Większość szkół wprowadza własne zasady rekrutacji uczniów, według poziomu zdanych egzaminów lub wyniku rozmowy kwalifikacyjnej. Bariery dla uboższych jest często wysokość czesnego.
- ⦿ Oferta dydaktyczna jest poszerzona o autorskie programy dopełniające oświatowe minimum. Rozwinięta jest także gama zajęć pozalekcyjnych, wprowadzone są metody aktywizujące i wzmagające samodzielność uczniów.
- ⦿ Pracę dydaktyczną prowadzi się wśród grupy do 150 uczniów, przy czym w klasach nie ma więcej niż 15 osób. Stwarza to warunki do wydajniejszej i bardziej efektywnej nauki, wyrabianie samodzielności i doskonalenia umiejętności. „Proces wychowawczy przebiega w trójce: uczeń - dom - szkoła.

Nowoczesne modele nauczania

Kupisiewicz podaje następujące właściwości nowoczesnego modelu kształcenia:

- ⊙ integracja procesu uczenia się z procesem nauczania
- ⊙ integracja dydaktycznych i wychowawczych oddziaływań
- ⊙ wszechstronność procesu kształcenia polegająca na łączeniu szkoły z prawdziwym życiem
- ⊙ indywidualizacja procesu kształcenia polegająca na różnym tempie wykonywanych czynności, różnym zasobie wiedzy oraz zaawansowania w danym przedmiocie, różnym stopniu uzdolnienia lub trudności
- ⊙ organizacyjna i metodyczna elastyczność

Nauczanie domowe

- ◎ Edukacja domowa to w pewnym uproszczeniu uczenie dzieci w domu, ale może się ona też odbywać poza samym domem: w muzeach, teatrze, ośrodkach kultury. Dziecko uczyć mogą sami rodzice (i tak jest najczęściej), ale także inni rodzice lub nauczyciele.
- ◎ Nauczanie domowe możemy rozpocząć w dowolnym momencie edukacji naszego dziecka- dowolnej klasie i momencie roku szkolnego. Może być nim objęty każdy uczeń, począwszy od klasy "0" poprzez szkołę podstawową, gimnazjum aż do szkoły ponadgimnazjalnej. Zawsze możliwy jest też powrót do tradycyjnej edukacji w szkole.

Koncepcje kształcenia Marii Montessori

- ◎ Dzieci w różnym wieku (tzw. grupy rodzinkowe) pracują niezależnie od siebie (lub w małych grupach) nad dowolnie wybranym zadaniem dydaktycznym.
- ◎ Na pierwszy plan wysuwa się tutaj indywidualna nauka dziecka oraz nierozzerwalnie z nią związane samokontrola wykonywanej pracy, jak również samodzielna korekta błędów.
- ◎ Nauczyciel jest zarazem twórcą i organizatorem. Razem z dziećmi, we współpracy z rodzicami, pielęgnuje otoczenie w przedszkolu, dba o ład, porządek, kompletność, estetykę materiałów.

Koncepcje kształcenia Johna Deweya

- Naczelną dla Dewey'a zasadą systemu dydaktycznego było uczenie się przez działanie lecz przede wszystkim samodzielna aktywność uczniów podczas wykonywanych przez nich zajęć.
- Aktywność ta miała na celu integrację wiedzy szkolnej, a także zbliżeniu szkoły do życia społecznego. Miała służyć integracji wiedzy szkolnej, ćwiczeniu władz poznawczych i zbliżeniu szkoły do życia.

Koncepcje kształcenia Celestyna Freineta

- ⊙ W procesie dydaktyczno-wychowawczym należy pomagać dzieciom w organizowaniu najrozmaitszych form działalności odpowiadających ich możliwościom rozwojowym.
- ⊙ **Swobodne teksty** - metoda najczęściej używana w nauce języka ojczystego, sposób ekspresji.
- ⊙ **Ekspresja artystyczna** - grafika, rysunki, malarstwo, muzyk, forma uzupełnienia ekspresyjnego, umiejętność wyrażania uczuć, treść, często brak komunikacji werbalnej. Skierowana ku życiu kulturalnemu człowieka.
- ⊙ **Doświadczenia poszukujące** - doświadczenia skłaniające do samodzielnego, logicznego, matematycznego myślenia, droga do poszukiwania wśród nauk przyrodniczych.
- ⊙ **Fiszki** - służą samoocenie, skłaniają do planowania pracy, organizacji, schematów, wykresów.
- ⊙ **Samorząd uczniowski** - uczy życia społecznego, zależności, hierarchii.

Koncepcje kształcenia Rudolfa Steinera

- Najważniejszym celem pedagogiki waldorfskiej jest wychowanie człowieka we wszystkich wymiarach jego funkcjonowania – duchowym, psychicznym i fizycznym.
- Nauczanie ma służyć jasności myślenia, głębi uczuć i sprawności woli. W szkole waldorfskiej widać nieustannie odwołania do natury.

Koncepcje kształcenia Janusza Korczaka

Pedagogika Janusza Korczaka jest niezwykle rzadko spotykana w literaturze pedagogicznej typem :

- ⊙ liberalnej,
- ⊙ rodzimej refleksji o wychowaniu,
- ⊙ ufundowanej na idei sumienia i autoodpowiedzialności.

Idee przewodnie u Janusza Korczaka:

- ⊙ szacunek dla dziecka jako człowieka rozwijającego się poprzez własną aktywność jako podmiotu,
- ⊙ zasada (i praktyka) partnerstwa dziecka w procesie wychowania,
- ⊙ prawo dziecka do opieki oraz odpowiedzialność społeczeństwa dorosłych za warunki życia dziecka,
- ⊙ poszukiwanie syntezy wiedzy o dziecku, techniki działania pedagogicznego jako konsekwencja przyjętych ogólnych założeń systemu opiekuńczo – wychowawczego,
- ⊙ koncepcja wychowawcy, wynikająca z ogólnej postawy Korczaka wobec dziecka.

Koncepcje kształcenia alternatywnego w Europie i świecie

- Szkoły typu TVIND
- Szkoły Wyznaniowe
- Szkoły Projektów Informacyjnych

Alternatywne zagrożenia

- ⊙ Czy człowiek wychowany i ukształtowany w toku edukacji bardzo dyrektywnej jest w stanie zmienić owy system i wprowadzić działania zmierzające ku zmianom, szerokim zmianom odbijającym się w działaniu nowego pokolenia?
- ⊙ Czy owe edukacje alternatywne będą potrafiły przygotować dziecko do życia w świecie współczesnym.
- ⊙ Czy owe edukacje alternatywne przebiegają poprzez cały cykl kształcenia?
- ⊙ Czy dziecko, a właściwie młoda osoba kończąca szkołę średnią będzie potrafiła przekształcić siebie i swój styl pracy do obowiązującego państwowego wzoru uczenia się i kształcenia?
- ⊙ Czy szkoła alternatywna nie staje się tylko sukcesem jej twórcy.